

İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PRIMARY SCHOOL 4TH GRADE STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS VISUAL ARTS COURSE IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Ömür GÖKTEPELİLER¹- 0000-0002-7302-341X

Ceren DEMİRBAŞ²- 0000-0002-5197-9939

ÖZET

Öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde sağlayan görsel sanatlar eğitimi, bireyin sanatsal gelişimi açısından da önemlidir. Görsel sanatlar dersine yönelik tutumların farklı değişkenlere göre belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada nicel yöntem benimsenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 ve 2022-2023 eğitim öğretim yılları bahar dönemlerinde Kırıkkale ve Ankara illerinde bulunan özel ve devlet okullarından kolay ulaşılabilirliğe göre seçilmiş 200 adet 4. sınıf öğrenci oluşturmaktadır. Tutumların belirlenmesinde Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen 28 maddelik “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmış ve öğrencilerin tutumlarını etkileyeceği düşünülen bazı değişkenler araştırmacılar tarafından ölçek formuna soru olarak eklenmiştir. Verilerin analizinde SPSS 27 paket programından yararlanılmış, verilerin analizi için Anova ve t-Testi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutumları; sergi ziyareti, yapmayı sevdikleri resim türü, kullanmayı sevdikleri boya türü, okulda atölye bulunma durumu, derse giren öğretmenin branşı, okul türü ve dersi işledikleri mekân değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemişken öğrencilerin tutumlarının cinsiyetlerine ve resim yapmayı sevip sevmeme durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel sanatlar eğitimi, Görsel sanatlar dersi, Tutum, Sanat eğitimi, Sanat eğitimcisi.

¹ Araştırma Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, ogoktepeliler@bartin.edu.tr

² Görsel Sanatlar Öğretmeni, cerdemirbas@gmail.com

** Bu çalışma 28-30 Haziran 2022 tarihinde Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen Uluslararası Genç Araştırmacılar Kongresi'nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

ABSTRACT

Visual arts education, which provides positive attitudes of students, is also important for the artistic development of the individual. The aim of the study is to determine the attitudes towards the visual arts course according to different variables. The quantitative method was adopted in the study in which the relational survey model was used. The sample of the research consists of 200 4th grade students selected according to easy accessibility from private and public schools in Kırıkkale and Ankara provinces in the spring semesters of 2018-2019 and 2022-2023 academic years. The 28-item "Attitude Scale Towards Visual Arts Lesson" developed by Aslantaş (2014) was used to determine the attitudes, and some variables that were thought to affect the attitudes of the students were added to the scale form as a question by the researchers. SPSS 27 package program was used in the analysis of the data, and Anova and t-Test were applied for the analysis of the data. According to the results of the research, the attitudes of the participants towards the visual arts course; while there were no significant differences according to the variables of visiting the exhibition, the type of painting they like to paint, the type of paint they like to use, the presence of a workshop at school, the branch of the teacher attending the course, the type of school and the place where they teach the course, it has been concluded that the attitudes of the students show significant differences according to their gender and whether they like to paint or not.

Keywords: *Visual arts education, Visual arts lesson, Attitude. Art education, Art educator.*

1. GİRİŞ

Görsel sanatlar eğitimi öğrencilerin kendi benliklerini keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi tüm bireyler için önemli olmasına rağmen bireylerin tamamı görsel sanatlara aynı seviyede tutum sergilememektedirler. Çağdaş, yenilikçi eğitim programları, politikaları ve stratejileri bireylerin tutumlarına olumlu katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, yapılacak keşfedici bilimsel araştırmalar da görsel sanatlar öğrencilerinin olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlar. Yapılan araştırmada, cinsiyete yönelik sonuçlar kız öğrencilerin erkek öğrencilerden görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Haftalık işlenen ders saati de sınıf ortamının görsel sanatlar dersine karşı tutumlarına olumlu veya olumsuz etkide bulunabilir. Tutumlar sadece sınıf ortamında oluşmamaktadır. Aksine, tutumlar sosyal çevreyi kapsayan süreci olan bir tutum ortamında da gelişmektedir. Sonuç olarak, görsel sanatlar dersine yönelik tutumların daha gözlenebilir ve keşfedilebilir olması açısından öğrencilerle yapılan aktiviteler sonuç getirmede faydalı olacaktır (Güneş, 2015).

Öğrenci ve öğretmenlerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları etkileyen nedenler, geçmişte yaşadıkları deneyimlerden ve eylemlerinden kaynaklanıyor olabilmektedir. Sanat kurumlarının görsel sanatlar dersi için yeterli ortamı sağlayamıyor oluşu ve öğrenciyi destekleyici özgürlüğü veremiyor oluşu da görsel sanatlar dersi öğrencilerinin derse karşı tutumlarını olumsuz yönde etkileyecektir. Tutumlar sosyal çevrenin etrafında şekillenirken aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal bileşenlere de sahiptir. Sanata karşı olumlu duygular besleyen bir öğrenci bunun sonucunda muhtemelen görsel sanatlar dersine karşı olumlu tutum sergileyecektir (Indoshi ve diğerleri, 2010).

Aslantaş (2014) bireyin çevresi ile sürekli iletişim ve etkileşim halinde olduğu ve bu süreçte birtakım tutum gibi özellikler oluşturduğunu belirtir. Tutumlar aynı zamanda bireyin her türlü olayı anlamlandırma biçimi olarak da tanımlanabilmektedir. Birey, tutum olarak belirlediği obje veya nesne ile etkileşime girerek tutum oluştururken, diğer yandan da başkalarının tutumlarını örnek olarak kendi tutumlarını şekillendirebilir. Williams (2016) tutumların mantık ve duygu arasındaki karşılıklı iletişimine bağlı olduğunu ifade eder. Tutumlar, bireylerin güvenle hareket etmesine ve sanat üretiminde gerçek sonuçlara ulaşmada yardımcı olur. Varl ve Duh (2020) çağdaş görsel sanatlar kurallarına yönelik geliştirilmiş pedagojik uygulamaların öğrencilerin tutumlarını da artıracaklarını belirtmiştir. Görsel sanatlar öğretiminde çağdaş sanat pratiklerinin sürece dahil edilmesi, öğrencilerin kendi düşünce ve fikirlerini kendinden emin bir şekilde ifade etmelerine ve eleştirel bir tutum geliştirmelerine olanak sağlamaktadır.

1.1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlar

Gerçeker (2018) okul öncesi dönemden başlayarak üniversite eğitimine kadar özellikle görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sanata yönelik tutumlarının oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır. Tutum kavramını, sosyal psikoloji ile ilişkilendirerek insanların içgüdüsel bir varlık olmalarından dolayı genetik ve çevresel faktörlerin tartışma konusu olmadığı bir ortamda tutum kavramından bahsedilemeyeceğini belirtir. Tutum eğitim materyali, ders veya kuruma yönelik olmakla birlikte öğrencinin akademik başarısı üzerinde de etkilidir. Doğru orantılı bir şekilde öğrencinin tutumu ne kadar artarsa akademik başarı seviyesi de o derecede artmaktadır. Bununla birlikte, sanat öğretmenin sanata ilgi duymayışı ve tutum seviyesinin düşük oluşu sanat eğitiminin kalitesini de düşürmektedir. Görsel sanatlar eğitimi öğrencileri hayatlarında sanatı içselleştirerek, kendilerini sanatına vererek sanat üretimleri yapmaktadırlar. Dolayısıyla, görsel sanatlar öğrencilerinin sanata yönelik tutumlarının incelenmesi ve farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi önemli bir rol oynamaktadır. Eisner (1966) ise sanat alanında tutuma yönelik araştırmalarını destekler ve önemini belirtirken, aynı zamanda araştırmacıların sanat eğitime yönelik öğrenci tutumlarının incelenme konusuna nispeten daha az ilgi gösterildiğini eleştirmektedir.

Çocukların tutumlarını etkileyen faktörler incelendiğinde aile içi sanatsal aktivitelerin rolünün önemli olduğu gözlemlenmektedir. Okul öncesi dönemde çocuk ailesinin yardımıyla kendini ifade edebilir düzeye gelerek, gelişim süreçleri takip edilerek sanat derslerine yönelik olumlu tutum geliştirmektedir. Değişkenler arasında cinsiyet faktörü incelendiğinde kız öğrencilerin tutumlarının daha olumlu olduğu yönünde alan yazında araştırmalar da mevcuttur (Burkitt ve Lowry, 2015). Bununla birlikte, Iriobe ve Okoli (2018) ise görsel sanat öğrencilerinin beceri odaklı etkinliklere yönelik tutumlarını değiştirmenin mümkün olduğunu belirtirler. Genç ve Buyurgan (2019) yaptıkları çalışmada oyun temelli müze etkinliklerinin görsel sanatlar dersine yönelik öğrenci tutumlarına olumlu etkisinin olduğunu gözlemlemişlerdir. Bununla birlikte, müze gezilerinin de öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedirler. Benzer bir şekilde Dilmaç (2016) çalışmasında öğrencilerin yapmış oldukları müze ziyaretlerinin ve oradan öğrendikleri bilgi ve deneyimlerin, öğrencilerin derslere yönelik tutumlarına olumlu bir etki sağladığını belirtmektedir.

Genç ve Buyurgan (2019) görsel sanatlar dersine yönelik tutumları oyun temelli müze eğitimleri perspektifinden değerlendirmişlerdir. Yaptıkları çalışmada oyun temelli etkinliklerle gerçekleştirdikleri müze ziyaretlerinde öğrencilerin daha istekli olduklarını gözlemlemişlerdir. Görsel sanatlar dersinde etkili öğrenme ortamı gerçekleştirebilmek için

müzelerin sunduğu olanaklara ve farklı yöntemlere dikkat çekmektedirler. Sadece görsel sanatlar dersinde değil tüm eğitim fakülteleri de dahil araştırmaya ve sorgulamaya dayalı oyun temelli etkinlik ve projelere yer verilmesi gerektiğini, böylelikle öğrencinin gelişiminin yanında görsel sanat dersine karşılık geliştirmiş olduğu tutumlara da olumlu yönde etki edebileceğini ifade etmektedirler. Bununla birlikte, görsel sanatlar dersi kazanımlarının dikkate alınacağı aktiviteler öğrencilerin yaş ve seviyelere yönelik olmalıdır.

Öğrencilerin tutumlarını geliştirecek eğlenceli ortamlar yaratmak önemlidir. Ebeveynler ve öğretmenler iletişim halinde olarak öğrencilere faydalı etkinlikler geliştirebilirler. Ayrıca, öğrencilerin tutumları ebeveyn ve öğretmenleri tarafından ayrı ayrı keşfedilerek bilinmelidir. Öğrenci derslere yönelik olumsuz bir tutum geliştirmişse eğer sorunun fark edilip çözülmesi öğretmenin sorumluluğundadır. Bununla birlikte, öğrencilerin tutumlarını çizdikleri resimler ile de belirlenebilmektedir. Farklı ekonomik düzeylerdeki öğrenciler ve farklı sosyo-kültürel yapıdan gelen öğrenciler detaylı bir şekilde gözlemlenip incelenerek sebep olan değişkenler detaylı bir şekilde belirlenebilir. Bu durum öğrencilerin farklı konulara karşı tutumlarını da açığa çıkarma potansiyeline sahiptir (Batur ve Özcan, 2020).

Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin ürettikleri sanatsal çalışmalara karşı tutumunu etkileyen önemli faktörlerden biri de bilişsel gelişim sürecidir. Sanat kurumlarının sanat eğitime karşı göstermiş olduğu önemin azalmasıyla birlikte, ebeveynler de sanat eğitiminin veya görsel sanatlar dersinin çocuklarının eğitiminde önemli bir rol oynamadığı tutumunu benimsemişlerdir. Geliştirilmiş ve iyileştirilmiş sanat eğitimi stratejileri bu problemin önüne geçerek öğrencilerin sanatsal olana güvenini artırmaya yönelik yardımcı olacaktır. Böylelikle, düşük özgüven ve tutum sergileyen görsel sanatlar öğrencilerinin isteksiz oluşları azaltılarak tutum ve davranışlarının artırılması hedeflenecektir. Süreç içerisinde temel sanat malzeme ve materyallerinden yoksun olma durumu da uygulanması planlanan stratejilerin başarı oranını düşürmektedir (Tranquilli, 1999).

Görsel sanat dersine yönelik öğrencilerin tutumları üzerine etki eden noktalardan biri de tutum kavramına verilen önemdir. Eğitimcilerin ve araştırmacıların sorması gereken önemli sorulardan birinin, sanata olumlu tutum sergileyen öğretmenin böylesi coşkuyu aynı seviyede öğrencilerine yönelik aktarıp aktaramadığı olmalıdır. Bununla birlikte, küçük yaşta bulunan öğrencilerin büyük yaştaki öğrencilere göre daha olumlu tutum sergiledikleri muhtemeldir. Sonuç olarak, görsel sanatlar dersi öğrencilerinin kendi sanatsal çalışmaları ile sanatçıların çalışmaları arasında bağ kurmasını teşvik edecek fırsatlar, öğrencilerin düşünmesini sağlayarak olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlayabilmektedir (Watts, 2005).

1.2. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumların Değişkenliği

Dılmaç ve Öztürk (2016) görsel sanat dersine yönelik tutumların incelenmesi ve hangi değişkenlere göre farklılık gösterdiğinin tespit edilmesinin önemini belirterek, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, tutumların orta düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Bununla birlikte, değişkenler incelendiği zaman öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarında okul türlerine göre herhangi bir farklılaşma gözlemlenmemiştir. Sınıf düzeyleri değişkenine göre ise tutum düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin 7. ve 8. sınıflara göre tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aslan ve Gökdemir (2018) yaptıkları çalışmada tutumlar arasında cinsiyet değişkeninin anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Kız öğrencilerin görsel sanat dersine yönelik daha olumlu bir tavır sergiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarına yönelik sınıf düzeyleri, baba eğitim durumları ve resim kursuna katılıp katılmama değişkenlerinin de farklılık gösterdiği çalışmada, sosyo-ekonomik, anne eğitim durumu ve ailede görsel sanatlarla ilgilenen birey olma durumu değişkenleri arasında anlamlı farklılığa ulaşılmamaktadır.

1.3. Görsel Sanatlar Eğitiminde Olumlu ve Olumsuz Tutum Geliştirme

Tutumlar öğrenilebilir ve öğretilir. Deneyimler sayesinde birey geçmişteki yaşantılarındaki tutumları pekiştirebilir ve değiştirebilir. Sanat eğitiminin amaçlarından biri de öğrencilerin sahip olduğu tutumları tanımak olmalıdır. Dolayısıyla sanat eğitimcisinin buradaki rolü de tutumları tanımakla birlikte, tutumların değişkenliğini de belirlemek olmalıdır (Morris ve Stuckhardt, 1977). Mittler (1976)'e göre ise öğrencilerin sanata karşı olumlu veya olumsuz tutumları, sanat eserleriyle karşılaştıkları zamandaki algılarını ve yargılarını etkileyeceğini ifade etmektedir. Belirli bir üsluptaki sanat eserlerine karşı oluşturulan olumlu tutum, öğrencilerin benzer ve bazı yönlerden farklı olan örneklerle tercihlerini sınırlandırmalarına yol açar.

Görsel sanatlar eğitimi öğrencilerinin genel olarak olumlu tutuma sahip olmaları, sanat ile kişisel bir bağlantı veya ilişkili oldukları evrensel olarak alan yazınında belirtilmektedir. Bununla birlikte, tutumlardaki değişkenlerin incelendiğinde alınan sonuçlar genelde öğrencinin ev ortamında aileleriyle birlikte daha fazla sanat deneyimi içerisinde olmaları, öğrencinin yaşlarına kıyasla sanata ve görsel sanatlar dersine karşı daha olumlu tutum sergilediklerini

doğrulamaktadır. Tutumların keşfedilmesi ve sebeplerinin araştırılması için sanat eğitimecinin ve araştırmacıların, öğrencilerin fikirlerini ve sorularını görmezden gelmeyecek, onları bulma, keşfetme ve dinleme fırsatları sağlamaları gerekmektedir. Sonuç olarak, öğrencilerin seslerini dinleyerek, onlara destek olunabilir, kendi estetik değerlerine ve anlamlandırmalarına yön verebilir, olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak çeşitli aktiviteler ve zengin içerikli sanat etkinlikleri sunulabilmektedir (Tan ve Gibson, 2017).

Öğrenciler sanat programı ve görsel sanatlar dersi ile ilgili olumlu bir tutum sergiledikleri zaman ilgilerini ve zevklerini akademik yeterlilikleri ne olursa olsun devam ettirmektedirler. Sanat kurumlarının bütünleştirici ve paylaşım içerisinde olan yapısının amacı öğrencilere sanat farkındalığı, sanat tarihi ve eleştirisi konularında bilgilendirmektir. Geliştirilen materyaller sayesinde öğrencilerin öğrenme seviyeleri ve sanatla ilgili tutumlarının nasıl geliştiğini ölçmek ve uyarlamak sağlıklı sonuçlar elde etmek adına önemlidir (Epstein ve Dauber, 1989). Safranski (1993) öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutum geliştirememelerinin nedenini kalıcı bir sanat eğitimi programı oluşturulmadığı ile bağdaştırmaktadır. Bununla birlikte, ebeveynlerin ve öğrencilerin görsel sanatlar eğitime yönelik tutumları pek gelişmemiştir. Çözümün ebeveynlerin ve öğrencilerin olumlu bir tutum sergilemesini sağlamak için geliştirilen sanat eğitimi programının sanat eğiticileri tarafından doğru ve tutarlı bir şekilde kullanılması gerekliliğinde olduğunu belirtir. Gibson (2003)'a göre ise görsel sanat eğiticileri sanatın çocuklara yönelik yapacağı katkının farkında olmaları gerektiğini ifade eder. Öğretmen ve öğretmen adaylarının da tutum ve yeterliliklerini incelemek, öğrenci üzerinde tutum kavramının araştırılmasını daha nitelikli hale getirebilmektedir. Hicks (2004) sanat alanı dışındaki bireylerin görsel sanatlar eğitime yönelik tutumlarının göz ardı edildiğini belirtmektedir. Sanat eğitime yönelik tutumlar olumlu yönde değişmedikçe sanat alanı önemli bir alan olmaktan çıkmaktadır. Olumsuz tutumları olumlu tutumlara dönüştürebilmek, atılacak önemli adımlardan biridir.

Luehrman (2002) görsel sanat eğitimindeki uygulamalar üzerinde kapsayıcı bir şekilde düşünülmesini ve sanat eğitime yönelik olumlu tutumları teşvik etmenin öneminden bahseder. Tutumlara yönelik çeşitli stratejiler incelenerek olumsuz bir tutum belirtisi olan değişkenler üzerinde detaylı araştırmalar yapılabilir. Söz konusu stratejiler gözlemlendiği sürede olumlu bir etki sağlıyorsa, öğrenciler ile birlikte faydalı bir sanat eğitimi ortamı gerçekleşebilir. Olumlu tutumlar aynı zamanda motivasyon ile de ilişkilidir. Sanat kurumu ile ilgili faktörlerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları üzerindeki etkilerine ilişkin bilimsel bir çalışmada, değişkenleri kontrol etmek ve detaylı inceleme yolları titizlikle düşünülmelidir.

Asil ve diğeri (2020) öğrenme alanında ele alınan tutum kavramının öğrencilerin yaşamlarını etkileme ve öğrencilerin akademik başarısını tahmin etmede eğitimciler ve araştırmacılar tarafından tanınan bir faktördür. Öğrenmeye yönelik tutum gelişiminin başarı üzerinde de olumlu etkisi olabileceği beklenmektedir. Alan yazınında öğrencilerin sanata karşı tutumları ile ilgili çalışmaların sayılarının sınırlı olmasından ve tutumları ölçmeye yönelik yaklaşımların farklılık gösterdiklerini belirtmektedirler. Günümüzde okulların görsel sanatlar eğitimi alanında fırsat eşitliği sunması öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerindeki önemli teşviklerden biridir. Deneyimler tarafından oluşturulan tutumlar öğrencinin motivasyonunu da doğrudan etkiler. Böylelikle, öğrenciler sanat alanına karşı tutumlarını etkileyen farklı çocukluk deneyimleri ve kültürel, sosyo-ekonomik geçmişlerden okullara gelmektedirler. Farklı öğrenme alanlarına yönelik tutumları ve olası etnik farklılıkları, sosyo-ekonomik yapıyı, dışsal ve cinsiyet gibi değişkenleri anlamak eğitimcilerin tutum kavramı üzerine düşünmelerini ve teşvik edici stratejiler geliştirmelerine neden olmuştur. Tüm bunlar öğrenciler üzerinde yardımcı olabilir. Elhosiny ve diğeri (2019) tutumlar bireyi nesnelere, objelere ve tutumlara karşı olumlu veya olumsuz bir şekilde yanıt vermelerini sağlamaktadır. Bilim ve sanat ile entegre edilmiş eğitim yapısı öğrencilerin kendini ifade etme becerilerini geliştirerek ve motivasyonları artırarak, akademik başarılarını ve sanata yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkilemektedir. Kültür ve sanat eğitimi yaşanmış ve yaşanmakta olan olaylar bütününe eleştirel bir tutumu teşvik eden, bireyin kendi gelişimini sağlamada araç olarak görev alan ve ifade gelişimini etkileyen bir alandır. Bu konuda öğrencileri geliştirmekle sorumlu olan eğitimcilere önemli sorumluluklar düşmektedir. Görsel sanatlar dersine yönelik tutumun geliştirilmesini sağlamanın yanı sıra görsel sanatlar öğrencisinin kültürel değerlere, kendi kültürünü tanımasına, estetik değerlere karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardımcı olmalıdırlar. Ayrıca, görsel sanatlar dersine olumlu tutumların sebeplerini keşfetme sorumluluğu ile birlikte öğrencilerin olumlu bir tutum içerisinde kendilerini gösteren kişilik potansiyel ve becerilerini de geliştirmiş olmalıdırlar (Denac ve diğeri, 2013).

1.4. Öğrencinin Tutum Gelişiminde Sanat Eğitimcisinin Rolü

Bununla birlikte, Aprotosoia-Iftimi (2018) öğrencilerin görsel sanatlar dersine karşı tutumların farklı değişkenlere göre değerlendirmesinde sanat eğitimcisinin rolünü de önemli bulmaktadır. Sanat eğitimcisi, öğrencilerin kendi aralarında veya grup tartışmalarına dahil olarak öğrencinin iletişim becerilerini geliştirmelerine ortam sağlamalıdır. Tüm bunlar düşünüldüğünde, görsel sanat dersi öğrencinin genel yaratıcı becerisini geliştirmesinin yanı sıra görsel-plastik yaratıcılığı da geliştirmektedir. Bilişsel zekanın yanında duygusal ve sosyal zekanın gelişimine

katkıda bulunur. Yaratıcı davranışları belirleyerek sanatsal üretimler arasında öğrencinin bağlantı kurmasını sağlar. Yeni fikirler keşfetmek, yaratıcı eylemler ve eleştirel fikirleri teşvik ederek öğrenciye sorgulayıcı eleştirel tutum kazandırır.

Tomljenovic (2018) görsel sanatlar dersinin planlanmasında ve işleyişinde öğrencilerin tutumlarının yanında öğretmenlerin de tutum ve görüşlerinin etkili olabileceğini belirtmektedir. Kendisini özerk hisseden ve otonom yapıda hareket eden öğretmenin öz becerilerine yönelik tutumları da olumludur. Bu durum öğretmenin, görsel sanatlar dersinin çeşitli öğretim yöntem ve ilkelerinin önemini farkında olduklarını da göstermektedir. Böylelikle kendi tutumunu olumlu yönde etkileyen öğretmen öğrencisinin de görsel sanatlar dersine karşı olumlu yönde tutum geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, Bao ve diğerlerine (2021) göre genellikle öğretmenler uygulamalı öğretim aktivitelerinde öğrencilerin tutumlarına yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğu ifade etmektedir.

1.5. Görsel Sanatlar Eğitiminde Tutumlara Yönelik Teknolojik Olanaklar

Ezell ve diğerlerine (2020) göre günümüz teknolojik ortamın verdiği dijital olanaklar eğitim alanında da işlevsel özelliklere sahiptir. Söz konusu özellikler düşünüldüğünde, dijital sanatsal aktiviteler öğrencilerin bilime ve sanata karşı tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Eğitimciler yenilikçi ve özgün yöntem ve teknikler geliştirerek teknolojiyi sınıf ve atölye ortamlarında teşvik ederek, öğrencilerin tutumlarını geliştirmede yardımcı olabilirler. Öğrencilerin tutumlarının üzerinde etkili olan değişkenlerin farkında olunamayışı ile birlikte sanat alanına karşı zayıf tutum geliştiren öğrenciler, bilim ve sanat içerikli derslerden de kendilerini uzak tutmaktadırlar.

Günümüz çağdaş grafik medyasının etkileşimli içerikleri görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin zihinlerini ve tutumlarını derse karşı etkilerken aynı zamanda kendi kişisel gelişimlerini de doğrudan etkileyebilmektedir. Davranış değişikliğinin gözlemlendiği bu tür sonuçlar öğrencilerin tutumlarında önemsenecek değişkenler arasında yerini almaktadır. Dolayısıyla, sanat eğitimi alanında öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının incelenmesi ve değişkenlerin keşfedilmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte, sanat eğitimi dinamiklerinin güncel ve çağımıza ayak uydurabilecek şekilde onarılması, yeni içerikler ile güçlendirilmesi öğrencinin alacağı tutumları da bilinçli hale getirecektir. Öğrencilerin tutumlarının güvenilirliğinin doğru ölçülebilmesini sağlayan anketler ve ölçme araçlarının da uygulanabilir olması konu açısından değerlidir (Linardic, 2015).

Ho ve Lin (2015) öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını incelemeye yönelik ve sanat üretimlerini kolaylaştıracak ePainting adlı web tabanlı bir araç geliştirmişlerdir. Aracın öğrenilmesinden ve uygulanmasından sonra değerlendirilen sonuçlar, öğrencilerin ePainting kullanımından sonra güzel sanatlar dersine yönelik tutumlarının arttığı yönünde olmuştur. Dolayısıyla, günümüz teknolojik donanımdan faydalanarak yenilikçi web tabanlı uygulamaların eğitime entegrasyonu, öğrencilerin derslere yönelik tutumlarını da geliştirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Endişelere sebebiyet veren konuların başında görsel sanatlar dersine verilen az ders saati ve kaynak ayrılması, öğrencilerde sanatsal yaratıcılığın ve estetik duyarlılığın yetersiz beslenmesi ile sonuçlanır. Bu durumu aşacak sanat üretimini teşvik edecek ve gelişimi için yeni teknolojilerin kullanıma yönelik geliştirilen öğretim stratejileri, öğrencilerin tutumlarını artırmada ve geliştirmesinde önemli rol oynamaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemektir. Bu amaca yönelik şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre değişmekte midir?
- 2- İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları daha önce sergi gezip gezmeme değişkenine göre değişmekte midir?
- 3- İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları resim yapmayı sevme değişkenine göre değişmekte midir?
- 4- İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları görsel sanatlar dersine giren öğretmenin branşı değişkenine göre değişmekte midir?
- 5- İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları okul türü değişkenine göre değişmekte midir?

2.2. Araştırma Modeli

Nicel araştırma türünde yapılmış bu çalışmada ilişkisel (korelasyonel) tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli bir olay veya konu ile ilgili tutum, yetenek, katılımcı görüşü, ilgi,

beceri, vb. kavramların belirlendiği araştırma türüdür (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018). Tarama modeli, geçmişte var olmuş, hala var olan bir durumu, olduğu şekliyle, durumda değişiklik yapmadan ya da durumu etkileme çabası olmadan aktarmayı amaçlar. Tarama modelinin türlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi gözleyen ve derecesini saptamayı amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2020).

2.3. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Kırıkkale ilinin merkez ilçesinde bulunan özel ve devlet okullarından 76 öğrenci ve 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Ankara ilinde bulunan özel ve devlet okullarından 124 öğrenci oluşturmaktadır. Katılan öğrencilerin tamamı ilköğretim 4.sınıf öğrencisidir. Örneklemin belirlenmesinde kolay ulaşılabilirliğe öncelik verilmesinin yanı sıra araştırma sorularına cevap verebilmesi adına öğrencilerin seçiminde özel okul ve devlet okulu değişkenleri dikkate alınmıştır.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını etkileyeceği düşünülen bazı değişkenler araştırmacılar tarafından ölçek formuna soru olarak eklenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri, daha önce resim sergisi gezip gezmedikleri, resim yapmayı sevip sevmedikleri, hangi tür resim yapmayı sevdikleri, resim yaparken kullanmayı en çok sevdikleri boya türü, okullarında görsel sanatlar dersini nerede işledikleri gibi sorular öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarında farklılaşmaya sebep olacağı düşünülen değişkenlerdir. Ayrıca ölçeğin uygulandığı her sınıfta; ölçeğin uygulandığı il, ölçeğin uygulandığı okul türü (devlet okulu veya özel okul), görsel sanatlar dersine giren öğretmenin branşı (sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni) ve okulda görsel sanatlar atölyesi bulunup bulunmadığı araştırmacılar tarafından ayrı bir forma kaydedilmiştir.

2.4.1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Tutumların belirlenmesinde Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen 28 maddelik “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. “Aslantaş tarafından ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla SPSS 20 programıyla açımlayıcı ve LISREL programıyla doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,896 olarak bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda Barlett Sphericity testi sonucu

($\chi^2=2141,255$, $df=378$, $p<.001$) anlamlı bulunmuştur. Ölçek için yapılan açımlayıcı faktör analizinde 31 maddenin tek bir faktöre dağıldığı ve bu faktörlerin varyansın %62,57'sini açıkladığı görülmüştür. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda Tutum Ölçeği için $\chi^2=729,09$; $df= 350$, $p= 0.00$, $CFI=0,94$, $RMSEA= 0.079$ olarak bulunmuştur. Hem $RMSEA$ hem de CFI endeksleri birbirlerine paralel sonuçlar vermiştir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin yapı geçerliliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla likert tipi ölçekler için en uygun olan Cronbach Alpha katsayısı SPSS 20 programıyla hesaplanmıştır (Tezbaşaran, 2004). Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nde bulunan 28 maddenin toplamı için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0,923 olarak hesaplanmıştır” (Aslantaş, 2014).

2.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan ölçek uygulama yapılan okullara araştırmacılar tarafından elden ulaştırılmıştır. Gönüllülük esasına göre toplam 200 öğrenciden elde edilen verilerin analizinde SPSS 27 paket programından yararlanılmıştır. Ölçekte katılımcıların görüşlerini almak amacıyla “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” şeklinde dörtlü likert tipi ölçek uygulanmıştır. Araştırmada verilerin analizi için SPSS 27 paket programı kullanılmış ve bağımsız gruplar için t-Testi, çoklu karşılaştırmalar için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

2.6. Etik Kurul Beyanı

Bu çalışmanın ilk verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Kırıkkale ilindeki ilkokul 4. sınıf öğrencilerinden elde edilmiştir. Dolayısıyla veriler 2020 yılından önce toplandığı için herhangi bir etik kurul raporu talep edilmemiştir.

İlkokul 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın tüm süreçlerinde etik ilkelere uyulmuş ve Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan 29/03/2023 tarih ve 2023-SBB-0179 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Kız	101	97,76	13,22	198	3,650	,001
Erkek	99	90,29	15,63			

Tablo 1’deki analiz sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile cinsiyet değişkeni anlamlı farklılaşmaktadır [$t_{(198)}=3,650$; $p<,05$]. Kız öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=97,76$) iken, erkek öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=90,29$)’dır. Bu bulgunun sonucunda, cinsiyet faktörünün katılımcıların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında farklılaşmaya sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Sergi Ziyareti Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sergi Ziyareti	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Daha Önce Sergi Gezenler	117	94,35	15,28	198	,330	,742
Hiç Sergi Gezmemiş Olanlar	83	93,65	14,44			

Tablo 2’deki analiz sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile sergi ziyareti değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$t_{(198)}=,330$; $p>,05$]. Daha önce sergi gezen öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=94,35$) iken, hiç sergi gezmemiş olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=93,65$)’tür. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların sergi ziyareti yapmış olmaları ya da yapmış olmamalarının onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Resim Yapmayı Sevme Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları

Resim Yapmayı Sevme Durumları	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Resim Yapmayı Sevenler	185	96,84	10,91	198	12,279	,001
Resim Yapmayı Sevmeyenler	15	59,73	15,09			

Tablo 3'teki analiz sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile resim yapmayı sevme durumları değişkeni anlamlı farklılaşmaktadır [$t_{(198)}=12,279$; $p<,05$]. Resim yapmayı seven öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=96,84$) iken, resim yapmayı sevmeyen öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=59,73$)'dur. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların resim yapmayı sevme durumlarının onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında farklılaşmaya sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Yapmayı Sevdikleri Resim Türüne Göre Farklılığının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	N	$\bar{x}$	S			
Portre	11	95,54	9,98			
Figür	60	92,93	15,89			
Peyzaj	45	95,40	14,32			
Natürmort	35	100,51	7,84			
Soyut	35	91,25	17,48			
Karikatür	6	95,66	10,55			
Yapmayı Sevdikleri Resim Türü						
Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
Gruplar Arası	1817,957	5	363,591	1,781	,119	
Gruplar İçi	37982,023	186	204,204			
Toplam	39799,979	191				

Tablo 4'teki analiz sonuçları, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile yapmayı sevdikleri resim türü değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$F_{(5-186)}=$

1,781; $p>,05$]. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların yapmayı sevdikleri resim türünün onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Resim Yaparken Kullanmayı Sevdikleri Boya Türüne Göre Farklılığının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	N	$\bar{x}$	S				
Resim Yaparken Kullanmayı Sevdikleri Boya Türü	Sulu Boya	12	93,91	18,86			
	Pastel Boya	17	97,17	12,50			
	Kuru Boya	107	93,62	14,62			
	Karakalem	1	88,00				
	Yağlı Boya	20	98,35	16,61			
	Akrilik Boya	16	99,62	10,32			
	Guaj Boya	11	91,18	13,23			
	Keçeli Boya	10	95,20	10,96			
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Fark
	Gruplar Arası	1068,695	7	152,671	,733	,644	
Gruplar İçi	38749,970	186	208,333				
Toplam	39818,665	193					

Tablo 5'teki analiz sonuçları, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile resim yaparken kullanmayı sevdikleri boya türü değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$F_{(7-186)}=,733$; $p>,05$]. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların resim yaparken kullanmayı sevdikleri boya türünün onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Okulda Atölye Bulunma Durumu Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Okulda Atölye		N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Bulunma Durumu							
Var		121	94,81	15,09	198	-,884	,378
Yok		79	92,91	14,63			

Tablo 6'daki analiz sonuçları, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile okulda görsel sanatlar atölyesi bulunma durumu değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$t_{(198)}=-,884$; $p>,05$]. Okullarında görsel sanatlar atölyesi bulunan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=94,81$) iken, bulunmayanların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=92,91$)'dir. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların okullarında atölye bulunup bulunmamasının onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Ders Öğretmeni Branşı Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Ders Öğretmeninin Branşı	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Görsel Sanatlar	121	94,81	15,09	198	-,884	,378
Sınıf	79	92,91	14,63			

Tablo 7'deki analiz sonuçları, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile derse giren öğretmenin branşı değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$t_{(198)}=-,884$; $p>,05$]. Dersine görsel sanatlar öğretmeni giren öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=94,81$) iken dersine sınıf öğretmeni giren öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=92,91$)'dir. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların görsel sanatlar dersini işleyen öğretmenin branşının görsel sanatlar ya da sınıf öğretmenliği olmasının onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Okul Türü Değişkenlerine Göre t-Testi Sonuçları

Okul Türü	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Özel	121	94,81	15,09	198	-,884	,378
Devlet	79	92,91	14,63			

Tablo 8’deki analiz sonuçları, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile okul türü değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$t_{(198)}=-,884$; $p>,05$]. Özel okulda eğitim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=94,81$) iken devlet okulunda eğitim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=92,91$)’dir. Bu bulgunun sonucunda, öğrencilerin eğitim gördüğü kurumun özel okul ya da devlet okulu olmasının onların görsel sanatlar dersine karşı tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Toplam Puanlarının Dersin İşlendiği Mekân Değişkenlerine Göre t-Testi Sonuçları

Dersin İşlendiği Mekân	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Atölye	121	94,81	15,09	198	-,884	,378
Sınıf	79	92,91	14,63			

Tablo 9’deki analiz sonuçları, katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları ile dersin işlendiği mekan değişkeni anlamlı farklılaşmamaktadır [$t_{(198)}=-,884$; $p>,05$]. Görsel sanatlar dersi atölyede işlenen öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=94,81$) iken görsel sanatlar dersi sınıf ortamında işlenen öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{x}=92,91$)’dir. Bu bulgunun sonucunda, katılımcıların görsel sanatlar dersinin görsel sanatlar atölyesinde ya da sınıf ortamında işlenmesinin onların görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadığı ortaya çıkmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğrencilerin çevresinde gördükleri gerçeklikte saklı olan estetik güzelliği görme, algılama ve hissetme yeteneği, görsel sanatlar eğitiminin öğrencileri sanat kurumlarında yetiştirmedeki gerekli kriterlerden birkaçıdır. Faydalı ve işlevsel pedagojik araç ve materyallerin kullanımı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını harekete geçirecek düzeyde olmalıdır. Öğrencilerin sanatsal çalışmalara yönelik seçici tutumlarının değişkenleri ile birlikte incelenmesi, öğrencilerin sanatsal ve kişisel gelişimi için oldukça önemlidir. Dolayısıyla, sanat çalışmalarına karşı bilinçli bir tutum oluşturmalarının eğitimi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, görsel sanat eğitiminde benimsenecek olan deneysel ve eğitimsel faaliyetler de öğrencilerin anlamlandırdığı güzelliğe karşı eleştirel bir tutum gerçekleştirir ve analiz etme yeteneğini geliştirmektedir (Kamak ve diğerleri, 2016). Aktif faaliyetler süreci içerisinde öğrenme etkili, sürekli ve gelişimsel olarak öğrencileri öğrenme sürecinin içerisine dahil eder. Günümüzde, öğrenciler aktif öğrenenler olarak öğrenme ortamlarında yer almaları, çağdaş sanata ve görsel sanatlar eğitime karşı olumlu tutum sergilemeleri beklenmektedir (Dilmaç, 2021).

Benton (2000)'a göre sanat alanı genellikle sanatsal açıdan yetenekli bireyler için kabul edilmekte, bu yüzden de birçok görsel sanatlar öğrencisi için anlamsız ve önemsiz bulunduğunu ifade eder. Opoku-Asare ve diğerleri (2015) ise görsel sanatlar dersi öğrencilerinin öğretmenlerinin tutumlarına karşı şikâyet olabildiklerine dikkat çekmektedir. Olumsuz öğretmen tutumu, düşük öğrenci performansına sebebiyet verebilmektedir. Öğretmenler tarafından yapılan olumsuz yorumlar öğrencilerin psikolojik ve motivasyon içerikli durumlarına zarar verebilir. Hoş olmayan yorumlar öğrencinin arkadaşları tarafından gülünç bulunabilir ve öğrenciler arasında tartışmalara neden olabilmektedir. Dolayısıyla, görsel sanatlar dersi öğrencileri iyi bir öğretimden yoksun kalarak tutum geliştirmelerine yönelik teşvik edecek motivasyondan da mahrum bırakılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların görsel sanatlar dersine yönelik tutumları; sergi ziyareti, yapmayı sevdikleri resim türü, kullanmayı sevdikleri boya türü, okulda atölye bulunma durumu, derse giren öğretmenin branşı, okul türü ve dersi işledikleri mekân değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermemişken öğrencilerin tutumlarının cinsiyetlerine ve resim yapmayı sevip sevmeme durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin neredeyse yarı yarıya oranla resim sergisi gezmedikleri görülmektedir. Öğrencilerin görsel algılarını olumlu yönde etkileyeceği için resim sergisi gezilerinin artırılması öğrenciler açısından yararlı olacaktır. Resim türleri olarak tanımlanan peyzaj,

natürmort, soyut, portre, figür kavramlarının anlamlarının öğrencilerce bilinmemesi araştırmacı tarafından ölçek uygulanması sırasında tespit edilmiştir. Devlet okullarında görsel sanatlar atölyesi bulunmadığı, öğrencilerin görsel sanatlar derslerini sıkışık ve rahatsız sınıf ortamında yapıyor olduğu araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Her ne kadar dersin işlendiği mekân öğrencilerin tutumlarında anlamlı bir farklılığı sebep olmamışsa da görsel sanatlar dersinin, kurulacak olan görsel sanatlar atölyelerinde işlenmesi çok daha verimli olacaktır.

İncelenen değişkenler eğitim hayatımızda ve meslek hayatımızda gördüğümüz problemlerden ve yaşadığımız deneyimlerden yola çıkılarak belirlenmiştir. Okul türü değişkenini inceleme sebebimiz, devlet okulları ve özel okulların arasındaki imkân farklılıklarının öğrencilerin tutumlarında değişikliğe sebep olup olmadığını görmektir. 4.sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine giren öğretmenin branşı özel okul ve devlet okullarında farklılık göstermektedir. Bu farklılık ilkökul dönemi boyunca sürmektedir. Bununla birlikte, derse giren öğretmenin branşı değişkenini inceleme sebebimiz, devlet okullarında görsel sanatlar dersine sınıf öğretmenlerinin girmesinin, özel okullarda görsel sanatlar dersine branş öğretmenlerinin girmesinin öğrencilerin tutumlarında ne gibi bir farklılığa sebep olduğunu ya da herhangi bir farklılığa sebep olup olmadığını görmektir. Görsel sanatlar dersi yoğun malzeme kullanımı gerektiren bir derstir. Ders malzemelerinin okul tarafından temin ediliyor olması eksiksiz malzeme kullanımı ve sorunsuz bir üretim süreci sağlayacakken, malzeme temini görevinin öğrencilere verilmesi; malzemelerin derse getirilmeyi unutulması, eksik, yanlış ya da niteliksiz malzemelerin temin edilmesi gibi sorunlara yol açacak ve ders işleyişini sekteye uğratacaktır. Tüm bu sorunlar düşünüldüğünde, sanatsal ürün yaratım süreci aksayabilecek ve bunun doğal sonucu olarak öğrencinin derse yönelik tutumlarında düşüş yaşanabilecektir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak, öğrencilerin tutumlarını daha olumlu hale getirmek amacıyla öncelikle resim yapmayı ve görsel sanatlar dersini sevmelerinin sağlanması, kız ve erkek öğrencilerin tutumları arasındaki farkın sebebini ortaya koymak için yeni çalışmaların yapılması, gelecekte yapılacak araştırmalar ile diğer değişkenlerin tutumlar üzerindeki etkilerinin daha detaylı bir şekilde incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aprotosoiaie-Iftimi, A. M. (2018). Proposals regarding work strategies in visual arts activities in creating an interrogative attitude. *Review of Artistic Education*, 15(16), 190-195.

Asil, M., Gilmore, A., & Yilmaz, H. B. (2020). Ethnic differences in students' attitudes to the arts: providing validity evidence to make comparisons. *European Journal of Educational Research*, 9(3), 1177-1187.

Aslan, S., & Gökdemir, M. A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sdu International Journal of Educational Studies*, 5(2), 53-63.

Aslantaş, S. (2014). Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 185-196.

Bao, H., Zhao, J., & Nagai, Y. (2021). Investigating the teachers' education awareness for art classes: attitude, awareness of art lectures in practice teaching. *Journal of Intelligent Informatics and Smart Technology*, 8, 13-7.

Batur, Z., & Özcan, H. Z. (2020). Students' attitudes and perceptions of reading through analysis of their paintings. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 8(1), 95-103.

Benton, M. (2000). *Improving Student Attitudes And Achievement In Art* (Master's Thesis). St. Xavier University. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/Ed444921.pdf>

Burkitt, E., & Lowry, R. (2015). Attitudes and practices that shape children's drawing behaviour in mainstream and performing arts schools. *International Journal of Art & Design Education*, 34(1), 25-43.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Denac, O., Čagran, B., Denac, J., & Sicherl Kafol, B. (2013). Students' attitudes towards arts and cultural learning in the slovenian educational system. *Croatian Journal of Education: Hrvatski Časopis Za Odgoj I Obrazovanje*, 15(Sp. Ed. 3), 39-72.

Dilmaç, O. (2016). The effect of active learning techniques on class teacher candidates' success rates and attitudes toward their museum theory and application unit in their visual arts course. *Educational Sciences: Theory & Practice, 16*(5).

Dilmaç, O., & Öztürk, D. (2016). Analysis of attitude of secondary grade students towards visual arts course according to various variables. *E-Kafkas Journal of Educational Research, 3*(3), 1-7.

Dilmaç, S. (2021). The influence of active learning provided by distance education on academic achievement, self-efficacy and attitudes in art education. *Educational Policy Analysis and Strategic Research, 16*(1), 194-209.

Eisner, E. W. (1966). The development of information and attitude toward art at the secondary and college level. *Studies in Art Education, 8*(1), 43-58.

Elhosiny, E. M. I., Otiefa, H. A. F., & Abo-Shama, M. R. (2019). The effectiveness of consilience on teaching science supported with visual arts in developing some primary stage pupils' visual thinking skills and the attitude towards the relation between science and arts. *Journal of Research in Curriculum Instruction and Educational Technology, 4*(3), 35-45.

Epstein, J. L., & Dauber, S. L. (1989). Effects of the teachers involve parents in schoolwork (tips) social studies and art program on student attitudes and knowledge. Report no. 41.

Ezell, D., Cale, C., Panesar-Aguilar, S., & Mccraney, M. (2020). Using digital art to influence students' attitudes in high school science classrooms. *Journal of Instructional Pedagogies, 24*.

Genç, S., & Buyurgan, S. (2019). The effect of museum activities based on games to the student achievement and their attitude towards art classes. *Journal of the Faculty of Education, 19*(3), 687-699.

Gerçeker, C. S. (2018). An investigation of fine arts students attitudes towards art education based on some variables. *Educational Research and Reviews, 13*(17), 622-637.

Gibson, R. (2003). Learning to be an art educator: student teachers' attitudes to art and art education. *International Journal of Art & Design Education, 22*(1), 111-120.

Güneş, A. (2015). Examining secondary school students' attitudes towards visual arts course. *Journal of Computer and Education Research, 3*(5), 166-182.

Hicks, J. M. (2004). It's an attitude. *Art Education*, 57(3), 13-17.

Ho, T. K. L., & Lin, H. S. (2015). A web-based painting tool for enhancing student attitudes toward learning art creation. *Computers & Education*, 89, 32-41.

Indoshi, F. C., Wagah, M. O., & Agak, J. O. (2010). Factors that determine students and teachers attitudes towards art and design curriculum. *International Journal of Vocational and Technical Education*, 2(1), 9-17.

Iriobe, C. C., & Okoli, C. E. (2018). Impact of classroom motivational climates on attitude to and achievement in visual arts among junior secondary school students in lagos, nigeria. *Ghana Journal of Education: Issues and Practice (Gje)*, 4, 1-18.

Kamak, A., Auelbekov, E., Beisenbekov, Z., Zholdasova, B., & Sadibek, A. (2016). Perceptual peculiarities and selective attitude of teenagers towards the pieces of traditional applied and decorative arts. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(18), 12099-12108.

Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Atlas Akademik.

Linardić, L. (2015). Attitudes of primary school pupils about printmaking. *Metodički Obzori: Časopis Za Odgojno-Obrazovnu Teoriju I Praksu*, 10(21), 2-11.

Luehrman, M. (2002). Art experiences and attitude toward art education: a descriptive study of missouri public school principals. *Studies in Art Education*, 43(3), 197-218.

Mittler, G. A. (1976). An instructional strategy designed to overcome the adverse effects of established student attitudes toward works of art. *Studies in Art Education*, 17(3), 13-31.

Morris, J. W., & Stuckhardt, M. H. (1977). Art attitude: conceptualization and implication. *Studies in Art Education*, 19(1), 21-28.

Opoku-Asare, N. A., Tachie-Menson, A., & Essel, H. B. (2015). Perceptions, attitudes and institutional factors that influence academic performance of visual arts students in ghana's senior high school core curriculum subjects. *Journal of Education and Practice*, 6(21), 39-49.

Safranski, J. (1993). Improving student and parent attitudes towards visual arts. Retrieved from Eric database. (Ed388541).

Singh, H. R. (2019). Developing attitude, love and value of art education at the secondary stage. *International Journal of English, Literature and Social Science (Ijels)* 4(5), 1263-1264.

Tan, M., & Gibson, R. (2017). 'You feel like you're an artist. like leonardo da vinci': capturing young children's voices and attitudes towards visual arts. *International Journal of Education through Art*, 13(3), 295-315.

Tomljenović, Z. (2018). Elementary school teachers attitudes towards the importance and use of teaching methods in visual arts education. *Revija Za Elementarno Izobraževanje/Journal of Elementary Education*, 11(1), 1-18.

Tranquilli, P. (1999). Improving student attitudes through increased confidence and accountability in art. Retrieved on 27 May 2022 from <http://www.eric.ed.gov/pdfs/Ed438229.pdf>

Varl, K. K., & Duh, M. (2020). Developing a positive attitude of pupils towards contemporary fine arts. *Innovative Issues And Approaches in Social Sciences*, 13(2).

Watts, R. (2005). Attitudes to making art in the primary school. *International Journal of Art & Design Education*, 24(3), 243-253.

Williams, J. (2016). Art education with attitude. *Jsse-Journal of Social Science Education*, 7-13.